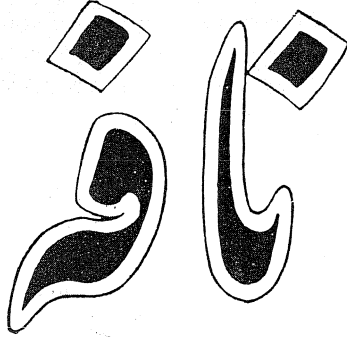

۱۲۹۹

اثر:

۱۲۴۱

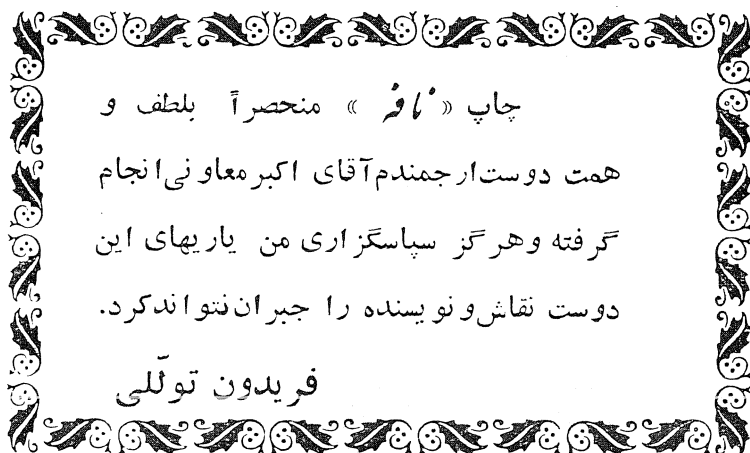
فریدون توکلی

حق چاپ محفوظ

نافه را به هجره عزیزم
 موهین و دختران دلبندم
 نیا و فرید و رها
 تقدیم میکنم .
 فریدون توللی

شیراز : ۱۵ / ۱۰ / ۱۳۴۱

چاپ «نواف» منحصر آ بلطف و
همت دوست ارجمندم آقای اکبر معاو نی انجام
گرفته و هرگز سپاسگزاری من یاریهای این
دوست نقاش و نویسنده را جبران نتواند کرد.
فریدون توئلی

فهرست قطعات نافه

دباجه	از صفحه	۱	تا	۱۶
دیودرون	«	۱۷	—	۲۴
زبان نگاه	«	۲۵	—	۳۱
آشفته‌گان	«	۳۳	—	۳۸
گرفتار	«	۳۹	—	۴۳
ساغریاد	«	۴۵	—	۴۹
ملعون	«	۵۱	—	۵۵
لبریزگناه	«	۵۷	—	۶۰
واپسین جاره	«	۶۱	—	۶۵
سرنوشت	«	۶۷	—	۷۱
آغوش	«	۷۳	—	۷۷
بامداد بزم	«	۷۹	—	۸۳
بالین	«	۸۵	—	۸۹
رنج پرهیز	«	۹۱	—	۹۵
گناه سرد	«	۹۷	—	۱۰۰
سایه‌ها	«	۱۰۱	—	۱۰۵
همزاد	«	۱۰۷	—	۱۱۱
بوسه مار	«	۱۱۳	—	۱۱۶
رنج‌مندام	«	۱۱۷	—	۱۲۱
رشک	«	۱۲۳	—	۱۲۷
هودج مرك	«	۱۲۹	—	۱۳۳
رسوا	«	۱۳۵	—	۱۳۹

۱۴۵	-	۱۴۱	از صفحه	پنهان سوز
۱۵۱	-	۱۴۷	«	سلاويز
۱۵۶	-	۱۵۳	«	عيد
۱۶۱	-	۱۵۷	«	كام
۱۶۶	-	۱۶۳	«	بن بست
۱۷۰	-	۱۶۷	«	بي پناه
۱۷۴	-	۱۷۱	«	ياز ديرينه
۱۷۹	-	۱۷۵	«	هنرمند
۱۸۵	-	۱۸۱	«	تلفون
۱۹۰	-	۱۸۷	«	جادو
۱۹۴	-	۱۹۱	«	لا به ابليس
۱۹۸	-	۱۹۵	«	شكوه
۲۰۳	-	۱۹۹	«	كاخ گمان
۲۰۸	-	۲۰۵	«	فريب
۲۱۳	-	۲۰۹	«	كودكانما
۲۱۸	-	۲۱۵	«	شرمسار
۲۲۴	-	۲۱۹	«	افسونگر ك
۲۲۸	-	۲۲۵	«	ننك درنك
۲۳۲	-	۲۲۹	«	پليد
۲۳۶	-	۲۳۳	«	تابوت
۲۴۰	-	۲۳۷	«	دريغ
۲۴۴	-	۲۴۱	«	اندر روزگار
۲۵۰	-	۲۴۵	«	مرك

از قطعات این مجموعه :

« سایه » به خانم پروین دولت آبادی

« ملعون » به آقای دکتر پرویز خانداری

و قطعه « بن بست » به آقای دکتر محسن هشتروندی

دوستان هنرمند و ارجمندم تقدیم گردیده است .

فریدون توّللی

ویباچه

از انتشار **رها** ، تاهم اینك كه
نافه بدست دوستداران میرسد ، دوازده سال
 سپری شده .

در آن هنگام ، نه تنها دیوان یا مجموعه
 شعری از هیچیک از شاعران نو پرداز بطبع نرسیده
 بود ، بلکه مدعیان پیش کسوتی این شیوه بجای
 عرضه داشتن اصول و مبانی ابداعی خویش ،
 بیشتر درین میکوشیدند تا در محافل و مطبوعات
 بر دیرینگان خرده گرفته ، احیاناً مقام شامخ
 این اساتید گرانقدر را نیز به مغلطه انکار کنند ؟
 کار این طائفه که پیش از هر چیز به دشمنی
 با قوافی و اوزان و قوالب شعر کهن برخاسته و
 شگفت تر از همه پشت پا کوفتن بر اصول و قواعد
 زبان فارسی را نیز از جمله شاهکارهای هنری خود

می پنداشتند ، بدان مینماست که طاغیانی کوتاه
فکر ، برجای استفاده از سراچه زرنکاری که
صاحب آن نه بر عقیدت آنان بوده است دل بر
تخریب آن نهند و سرموئی نیندیشند که سرانگشت
خلاق چه نقشبندان و مثبت گران و گوهر تراشانی
فرسوده آرایش آن کاخ بلند گشته است !

سوای تنی چند از ورزیدگان شعر کهن ،
که از سر آزمون طبع با این طائفه در آمیخته و گاه
و بیگاه نیز از چشم انداز تازه ، قطعاتی در قالب
دویتی های متداول امروز سروده بودند ، رویهم رفته
این گروه را چیزی در چننه ادعا نبود . حال
آنکه دوستداران شعر جدید را انتظار بر این بود
که پیشگامان این شیوه با استدلال بر حقانیت
نیازی که ایشان را به گشودن راه تازه برانگیخته
است ، باعرضه داشتن مبانی مبدعات خویش
چراغی نیز فراراه دیگران گیرند .

در آن هنگام ، من خود نیز همانند بسیاری
از تحول طلبان ، به جذبه افسانه یوشیج
دل بر قبول شعر نو نهاده بودم . تا آنجا که در
آرزوی دیدار سراینده آن اشعار غبار راه طلب

دیباجه

راسرمة چشمِ نیاز کردم و از شیراز روانه تهران
 شدم . با اینهمه دولتِ صحبتِ **نیما** هم گره از
 کارم نگشود و با آنکه از سرآمدگیِ مدام ، دفتر
 و قلمی نیز بخانه وی نهاده بودم ، سالی چند ثبت
 مبدعات و موازین شعری استاد ، هر بامداد به
 بامدادی دیگر حوالت گشت !

راستش اینکه **نیما** خود دیرگاهی بود تا
 قالبِ پرداختِ **افسانه** را از دست فرو گذاشته در
 عوض با سرودن اشعاری که مصارع کوتاه و بلند آن
 لبریزِ مبهمات بود چنین می پنداشت که با عرضه کردن
 این « کلافِ گره پیچ » رسالت خود را در باب تحول
 شعر پایان برده است !

حال آنکه درسورده های اخیری ، اگر چه
 هنوز ایقاعات عروض را نقشی به کم و بیش بر عهده
 مانده بود ولی نحوه ختم و برش هر مصراع ، چنان
 نبود که قاعده و آئینی بر آن توان نوشت و چه بسا
 که تیغۀ سلیقه استاد ، .. بجای بریدن بندگاه
 طبیعی بحور و زحافات ، درست در جایی فرود

نافه

می‌آمد که مقبول ذوق سلیم نمیتوانست بود .
 درین گیرودار ، ره با آن دیباچه
 خاص ، بدست تشنه کمان رسید . آنچه من به
 مقدمه این کتاب در ضرورت تحول شعر بیان
 داشته و ضمن تعریف و سنجش اسالیب قدیم و
 جدید ، ثمره سالی چند تدقیق و تجربت خویش
 را نیز بدرقه آن کرده بودم برای همه تازگی
 داشت .

تا آنجا که نه تنها بسیاری از خرده گیران
 و آوارگان حقیقت جوی را از نظر رفع مبهمات ،
 بکار افتاد ، بلکه گروهی از جوانان مایه ور
 و خوش ذوق با مطالعه آن دیباچه ، مسیر راستین
 خود را در خطه شعر نو باز شناختند و رخت از ورطه
 تردید به ساحل یقین کشیدند و چنانکه دیدیم از
 برکت کوشش این گروه اشعاری بس لطیف و دلایز
 هم برگنجینه شاهکارهای هنری این مرز و بوم
 افزوده گشت که بیگمان هماره بر نیمتاج عروس
 ادب باز خواهد ماند .

دباجه

اما آنچه از پس انتشار نخستین طبع **رها**
تا با امروز بر سر شعر نو رفته چنان پُر زیر و بم است
که اگر نه درین فرصت به اشاره باز گفته شود ،
جنبه‌های زیانمند آن ارباب ذوق سلیم را نیز دچار
انحراف تواند کرد ! ...
بر روی هم ، آنان که درین مدت دراز بنام
شاعر نوپرداز دست بطبع دیوان زده یا صفحات ادبی
جرائد و مجلات را البریز سروده‌های خود کرده‌اند ،
ازین سه دسته بیرون نیستند :

۱ - یاوه‌سرایان

این دسته جز از سر بیمایگی و عجز در
پرداخت شعر کهن ، تهمت شاعری بر خود نبسته‌اند
با اینحال گزافه‌های ایشان شعر نو نیست بل ژاژ و
یاوه‌ای است که در سایر ممالک جهان نیز بر سادہ
لوحان عرضه میشود و هر چند گاه نام‌هذیان
گوئی را بر سر زبانها می‌افکند !

بدبختی اینجاست که ضربات وارده از
ناحیه این گروه بر پیکر شعر نو نیز چندان

اندك و بی اثر نبوده است . چه هنوز جانب گیران
متعصب شیوه کهن از سر مغلطه و فریب ، عالیت‌ترین
شاهکارهای شعر نو را نادیده انگاشته با تو سل به
سلاح پوشیده « جیغ بنفش » و ترهات دیگر این
یاوه سرایان ، چنین وانمود میکنند که بهر حال
سایر نوپردازان را نیز باید در ردیف همین گروه
بحساب آورد !

شك نیست که گناه دارندگان جرائد و
مجلات را هم در اشاعه آثار و تکثیر نفوس این
ژاژخایان ، نادیده نمیتوان گرفت چه پر واضح است
که چنانچه در سنوات اخیر صفحات ادبی این
نشریات برایگان عرصه ترکتازی این گروه
نمیگردید مکتب گریختگان و بیماران روانی را،
آن یاران بود تازبان شیرین و فصیح فارسی را گوسفند
وار به مسلخ جنون کشند و از چنین زبان پرورده
وصیقل خورده ای که پس از گذشت ده قرن از تاریخ
سروده شدن شاهنامه همچنان بر مردم امروز مفهوم
و مطبوع است لاطائلاتی بوجود آرند که بیگمان

دِباچه

دل هر پارسی گویِ ادب دوست را لبریز اشك و درد
خواهد کرد .

و اما این طائفه چنانچه دردی داشته باشند
بیقین با آن درد که سینه حافظ را مالا مال خود
ساخته یا جان نوپردازان اصیل را در آتش گداخته
متفاوت است .

پس چه بهتر که بر همگان منت نهند و غلبه
این درد را به تناول یکی دو قرص مسکن فرو نشانند
و ثبت هذیانات خود را در مقام اصرار ، بر عهد
پزشك و پرستار وا گذارند !

عیب دیگر **یاوه سرایان** این است که
گهگاه مردم فریبی را نیز ضمیمه ژاژ خائی خود
کرده ، بر شعار « هنر در خدمت خلق » ایمان
دروغین میورزند و بطور خلاصه چنین وانمود
میکنند که تبعیت ازین اصل ، ایشان را به سرودن
آنهمه یاوه برانگیخته است . شاید نیز چنین می
پندارند که چون گفتار آنان (بلحاظ ناتوانی در
خلق مفاهیم لطیف و استخدام لغات خوشاهنگ و رسا)
به زبان عامه نزدیکتر است . لاجرم هنر آنچنانی

ایشان نیز در خدمت بخلق بکار رفته ! . . .

حال آنکه سروده‌های این گروه ، خاصه از جهت عدم رعایت قواعد زبان و پابند نبودن بهیچیک از موازین شعری قدیم و جدید ، نه تنها بر مردم کوی و برزن نیز مفهوم و مقبول نیست بلکه در بسیاری از موارد ، ورزیدگان رمز و اشارات جاسوسی هم حقیقت مقصود آنان را بدرست درنتوانند یافت . خاصه آنکه وفور علامات سؤال و استفهام و نقطه در سروده‌های این گروه ، بدان مینماید که هزاران مور و مگس آزمند را نیز بر شیرینی آن اشعار آبدار و قوف افتاده است !

شك نیست که تبعیت از شعار « هنر در خدمت اجتماع » یعنی شعاری که دسته‌های سیاسی و افراطی چند سال اخیر در برابر اشعار « هنر برای هنر » عنوان کرده‌اند درین دیباچه مورد انتقاد نیست ، گو اینکه طرفداران این شعار اکثراً از طبقه کارگر بوده و شاعران آزاده کمتر بدان التفات نموده‌اند . ولی هر بافته یا سروده نامفهوم را باین دلیل که سطر بندی آن از واژه‌های عامیانه

دیباجه

پیوند گرفته است نمیتوان بحساب پیروی از آن
شعار گذاشت .

با اینحال ، نویسندگان عقیده بر این است
که هنر اصیل هرگز بند پذیر نبوده و ازین پس نیز
در کمند هیچ فرمانی گرفتار نخواهد ماند .
بهر تقدیر ذکر نام (یاوه سرایان) در عداد
دسته‌هایی که در این چندساله ، بیرون از قلمرو شعر
کهن ، بذرتلاش افشاندند ، یاد در این ادعا فریاد
برداشته‌اند نه ازین جهت است که نویسنده دیباجه ،
این گروه را هم در زمره نوپردازان بحساب گرفته ،
بلکه از جهت رفع مغلطه لازم بود تا از رسوائی
این دسته نیز یاد شود . باشد که ادب دوستان و
شاعران جوان ما از خامی این تصور بدر آیند و چاپ
گزاره‌های این گروه را در بهترین نشریات
پایتخت ، دلیل حقانیت این شیوه شمارند و در
هوای تحصیل آن اشتها را که **برادر حاتم** را از
آلودن زلال زمزم بدست افتاد دل به غول
فریب مسپارند و خاصه از سر آن «**نوطلبی**» که
در نهاد هر جوان نهفته است مایه ذوق سلیم خویش
رادر تقلید این بیمایگان از دست منهند .

۴- آشفته کاران

اینان که خوشبختانه تعدادشان اندک و فرصت درمانشان باقی است ، کما بیش بامواریث ادبی این مرز وبوم آشنائی داشته و حتی برخی از آنان در طبع آزمائی بر شیوه کهن شعر نیز بی توفیق نمانده اند .

این شاعران ، نه تنها به ضرورت تحول پی برده و سالی چند اندیشه و ادراک هنری خویش را در قالب قطعاتی دلپذیر ، بر شیوه اصیل و نو بنیاد شعر عرضه صاحب نظران کرده اند ، بلکه اغلب از تلفیق اوزان سازگار ، یا ابداع تراکیب لطیف ، کوششهای درخشانی بخرج داده و بهر حال در قالب دوبیتی های متداول امروز اشعار دل انگیزی نیز برگنجینه بهترین آثار هنری این سرزمین برافزوده اند که از نظر نویسنده شاید پاره ای از آنها را با شاهکارهای اساتید کهن همسنگ توان گرفت .

با اینهمه جای تأسف است که غوغای یاوه سرایان و گرم بازاری بیمایگان و مغلطه کاری ناتوانانی که شرح بی بند و باریشان در صدر این

دیباچه

مقال گذشت در این اواخر یقین تردونیم بند این گروه را دستخوش تردید ساخته و رفته رفته بسیاری از آنان را از شاهراه تحول اصیل به بیغوله انحراف در انداخته است . و شاید برخی از وسوسه‌مندان این طائفه که به تلقین دائمی ژاژخایان گرفتار آمده و چاپ نظائر آن هذیان‌ات را در فرنگ ، دلیل دیگری بر حقانیت این هرج و مرج گرفته‌اند در این گمان اند که چون محتمل است دست قضاوت آینده بر ترهات آن گروه مهر قبول نهد و اراجیف آنان را از این نظر که در ادعای خدمت بخلق سروده شده ، شاهکاروار به گنجینه خلود گذارد ، پس چه بهتر که صاحبان ذوق سلیم و فکرت مستقیم نیز به لنگر این ودیعه باز پس نمایند و در میدان گزافه سمندی بجهانند و از برکت پرداخت آن اراجیف که نه تنها از گرانباری اوزان و قوافی وقواعد زبان باز رسته ، بلکه از شهر بند درک و احساس نیز بدرجسته است ، نامی به نیکی باز نهند .

حال آنکه دوربینی اینان ، از احتیاط

آن خدا شناس بی ایمان خنده انگیزتر است که
کفر گویان ، دو گانه را نیز از جهت خشنودی
یگانه بجای می آورد و بر آن بود که چنانچه علی رغم
آنهمه انکار والحاد ، آخرتی در کار باشد البته
سروی بی کلاه نخواهد ماند .

به گمان نویسنده ، چنانچه این گمراهان
خوش ذوق ، دست از تقلید گزاف گویان در کشند
و بر طریق پیشین باز گردند ، علاوه بر نجات
خویش ، نوخاستگان متحیر و بی تصمیم را هم به
پیروی از اصول صحیح شعر نو ، تشویق توانند
کرد . خاصه که این گروه بدوران کوتاه سرگشتگی
خود نیز طوماری چند گرافه در کفن بسته و از
بیم گمنام ماندن در تذکره ژاژخایان آسوده
دل نشسته اند !

۳- نوپردازان راستین

و اما این گروه که بی اعتنا به يك سلسله
تشتت و انحراف بیست ساله ، پایه های تحول
شعرا بردوش گرفته ، با اعتقاد به صحت و اصالت
این شیوه در طریق نو بنیاد گام زن گشته اند ،

دِیَاجِه

اگر چه در شمار اندک اند ولی بیگمان در
کوشش خویش به کامیابیهای به‌ازین خواهند رسید .
اینان ، مطالعه و شناخت کامل آثار و
افکار دیرینگان را بر خود واجب می‌شمرند و
بزرگداشت مفاخر شعر کهن را فریضه خود میدانند
و با آنکه به اقتضای نیاز کنونی شعر پارسی به انجام
یک تحول شایسته ، پویای راه وجوای اصول و
قواعدی دیگرند همواره بر آنند که تا شالوده این
تلاش بر موارث و موازین قدیم استوار نشود بیگمان
به نتیجه مطلوب نتواند رسید .

همت این گروه ، در پرهیز از سرودن
اشعار بی وزن و عدم طرد لجاج آمیز قافیه از
قلمرو شعر نوشتودنی است . همچنانکه مساعی آنان
در شکستن اصولی بحور و تلفیق اوزان مختلف و
سازگار ، به پرداخت قطعاتی بس دل‌انگیز پیوسته
است .

از نظر اینان ، رعایت ردف و قافیه تا
آنجا که لطمه به بیان مفهوم و مضمون نزنند مایه
خوشاهنگی کلام خواهد بود و در غیر اینصورت

بهرتر آن است که تعصبی در آوردن آن بخرج داده نشود .

در مورد تراکیب جدید نیز که البته ابداع سنجیده آن نمودار حسن ذوق و نازک اندیشی شاعر نوپرداز خواهد بود ، عقیده این گروه همچنان بر اعتدال است . چه ترکیباتی که بصرف (نوظلمی) ساخته شود اغلب در دیوان آفریننده خود بخاک رفته ، هرگز مورد استعمال و استقبال دیگر سخنوران قرار نخواهد گرفت .

ارزش دیگر کار نوپردازان اصیل . در این است که ایشان با اعتقاد باینکه فهم سروده هر شاعر قدیم و جدید در درجه نخست وابسته به سخنرانی اوست ، رعایت قواعد زبان فارسی را نیز بر خود فرض می‌شمرند و از سرودن اشعاری که سیاق کلام آن به ترجمه‌های ناقص آثار بیگانه شبیه‌تر است هوشیارانه احترازی جویند .

در باب مفاهیم و مضامین و تشبیهات و استعارات تازه نیز ، نگارنده بر این عقیدت است که هنراین دسته از شاعران نوپرداز ، توفیق فراوان

دباجه

یافته و بهر حال زمینه را از جهت کوشش دیگران آماده تر ساخته است .

بنا بر این در میان آن سه دسته که دباجه نافه به بیان مختصر احوال و کیفیات کار آنان اختصاص یافت طریق صحیح تحول شعر ، همین است که این طایفه در پیش گرفته اند و چنانچه پویندگان این راه و گروندگان جوان و خوش ذوق در پیشبرد این شیوه سنجیده بذل همت کنند بیگمان به سر منزل مقصود نیز توانند رسید چه شك نیست که اصول وقواعد و موازین شعر کهن هم ، همه پرداخته يك فرد و باز یافته يك عصر نبوده بلکه هر کس به روزگار خویش گوهری از نبوغ و تلاش خود را بر این گنجینه بی همانند برافزوده است .

شیراز — ۱۶/۷/۴۱

فریدون توللی

شهم نفسی ماند و سپس جان داد
 من ماندم و تاریکی و تنهایی
 شبگرد گذشت از ره و سگ نالید
 زد خنده غزلیخوان ، زن هرجائی

آوازِ یکی گامِ هراسِ انگیز-----ز
 دور از بُنِ آن کوچه بگوش آمد

بر پاشنه چرخید دری فرتوت
آزرده گدائی بخرش آمد

از بخت بد آشفته یکی بد مست
مینای تهی بر سر معبر زد
سرپنجه دیر آمده هشیاری
آهسته فرود آمد و بر در زد

هرکس ، بسرائی شد و سر بنهاد
فارغ زریا کاری بد خواهان
کوید قدم گزمه خواب آلود
در خلوت تاریک شبانگهان

لغزید شب از نیمه به نیمی باز
من ماندم و تنهایی و خاموشی
وان مرده که یاد کهنش خوانند
برخاست ز تابوت فراموشی

دیودرون

اندیشه جوینده چراغ افروخت
تا سوی درون، باز کشد بازم
وز سینه هر دخمه برآرد باز
کفتار صفت لاشه هر رازم

هر خاطره چون مار سیه جنبید
تا نیش زند پای خیالـم را
هر عشق سیه کام زنو جان یافت
تا تازه کند شرح ملالـم را

دیدم که عبث بود عبث آن عمر
کاندر سر پیوند کسان کردم
غم خوردم و غمخوار بدان گشتم
جان کندم و تیمار خسان کردم

دیدم که زیاران کهن کس نیست
جز يك دوسه تن خسته و افسرده

وان جمع پراکنده یکایک (آه)
یا غرق خیانت شده یا مُرده !

دیدم که بسی ماندم و کس شناخت
غمخانه تاریکِ روانم را
خود نیز شگفتا که ندانستم
حدّ خود و سرحدّ جهانم را

دیدم که درونم چو شبی تاریک
گسترده به بیغولۀ نادانی
دانائیم آنگونه که شععی چند
سوسوزند از ظلمت شیطانِی

دیدم که زبان دارم و گویا نیست
تا شرح دهد رنجِ نیازم را
دیدم که قدم دارم و پویا نیست
تا بسپرد این راهِ درازم را

دیودرون

دیدم که چه بس تشنه و بیتابم
بر نفرتِ بد نامی رسوائی
بر لعنتِ شیرینِ سیهکاری
بر لذتِ نوشینِ سبکرائی

گویی دو شد این قالب درد آلود
هر نیمه یکی پیکر ناهمتا !
این هردو منم ؟ آه منم این دیو !
وان شکل پریوار مسیح آسا !

حیرت زده از خویش، در آن پندار
خود، کوفته جان، بر سر خود جستم
آن پیکرِ پاکیزه در افکندم
بر سینه او راه نفس بستم

تا خشمِ سیه، باز نشانم باز
سیراب شدم یکسره از خویش

بر خاستم از نعل و سپردم مست
بر مرگِ سیه ، پیکرِ گلگونش

آه این منم ای مردم غافل آه !
روز آنچه دگر خوی و دگرسانم
زین روح تبهار بپرهیزید
من خود چو شما بنده شیطانم

نالید خروس از دلِ ظلمت ها
افتادم و پس دیده فرو بسته ام
وان کشته دوشینه ز نو جان یافت
تا خلق بدانند که من هستم !

تهران ۳۲۷۱۱

در جامه شطرنجی زیباش
 مستانه خرامید بسویم
 نزدیکترک آمد و بشکفت
 آن غنچه لبخنده برویم

دیدم که در آن شادی خاموش
 بس شکوه نا گفته بلب داشت

چشمِ سیهش چشمهٔ غم بود
برقِ نگهش گرمی تب داشت

بر دیدهٔ من دیده فرو بست
تا بشنود افسانهٔ دل را
بیرون کشد از سینهٔ من باز
آن رازِ فرو رفته بگل را

میریخت در آن پریشِ پُر مهر
بس سرزنش از موجِ نگاهش
میداد گران ، کیفِ دل را
بی آنکه بپرسد ز گناهش

از تابشِ رشك آن گلِ رخسار
میسوخت بصد رنگِ دلاویز
کوشای سخن بود و بهر بار
می بست پشیمان ، لبِ پرهیز

زبان نگاه

خواندم که مگر در دلش آرام
 ره یافته اندوه کمانی
 یا شک زده در گرمی پندار
 بر سردی من جسته نشانی

درهستی خود رفتم و او بود
 پنهان شده در پیرهن من
 او بود که با جانِ هوسناک
 میسوخت چو شمعِ بتن من

ناکرده گنه ، خیره شدم گرم
 بر شعله چشمانِ سیاهش
 بس پوزش نالان که فشاند
 با سوزِ نگه پیش نگاهش

زد تکیه بر آن نرده باریک
 نیلوفر اندام ، رها کرد

وان عُقده که در خاطر من بود
با چشم نوازش همه وا کرد

بگرفتمش آن دستِ تبِ آلود
زد صاعقه در مُلکِ وجود
بوسیدم و لغزید بر آن دست
رخشان و دوان ، اشکِ درو دم

آغوش گشودم که کشم تنگ
آن پیکرِ سیمینه در آغوش
بر گونهٔ خود بفشرم از مهر
آن نرمی سوزانِ بناگوش

ما هردو بر این تشنه که برخاست
از خلوت کاشانه صدائی
پیچید در آن گوشهٔ خاموش
آرام و سبک ، تکِ تکِ پائیی

زبان نگاه

بدرود کنان ، دورشدم دور

تا دل نکشد پرده ز رازم

میرفتم و درحسرت دیدار

میسوخت سراپای نیـــــازم

تهران ۱۳۷۳ر ۳۳

از پشتِ دودِ نیلیِ سیگارِ غمگسار
 میتافت ، آتشینِ رخِ اندوهبارِ او
 چون شامگاه ، که بردلِ دریاچهٔ کبود
 عکس افکند پریده و لرزان شرار او

میرفت ، حلقه حلقه در آن حلقه‌های زلف
 دودی که میگذشت نوازنده بر لبش

وان گردن سپید ، نمایان سپیده فام
از هاله‌ای که الفتِ غم بود با شبش

از روزن اوفتاده بران نیمرخ بنواز
تابان ، ز صبحِ دلکشِ پائیز خوشه‌ای
باهر تکانِ شاخه اندام ، میر بود
هر سایه روشن از گلِ آن چهره توشه‌ای

من پیش او نشسته پریشان و دردمند
میخواندم آن چکامه که او بود و یاد او
میدیدمش که با غمِ سوزانِ هر کلام
میخواست بس دریغِ نهان از نهاد او

چون آفتابِ تشنه که تابد ببرگِ یاس
میسوخت سوزِ شعرِ منشِ در شرارِ خویش
پژمژده میشد آن گلِ رخسارِ دلفروز
آهسته در طراوتِ گرمِ بهارِ خویش

آشفته‌گان

سیگارِ نیم‌سوخته در آن فسوس گرم
 کاهید و سوخت تا سرِ گلبرگِ ناخنش
 گفتمی که شعرِ من همه غم بود و اشک و درد
 کاتش بدل فکند و بر انگیخت از بُنش

بس کردم از سخن ، که دگر آن فروغِ بخت
 با آن شکنجه ، تابِ شنودِ سخن نداشت
 میریخت برگِ برگِ امیدش بخاکِ سرد
 پروایِ نغمه خوانیِ مرغِ چمن نداشت

آن روزِ بخت گمشدو اینک در آن خیال
 من مانده‌ام درین شب و این شمعِ تابناک
 دفتر به پیش و شعر پریشان و سر بدست
 رقصان ، خیالِ رویِ تو در آرزویِ پاک

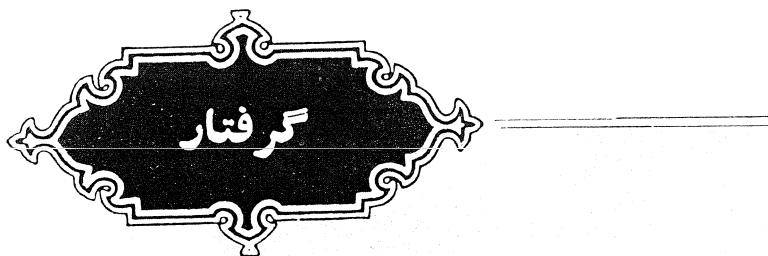
آه ای امیدِ رفته ، درین شامِ غمِ بی‌پیچ
 آن بازوانِ تشنه ، چو ماری بگردنم

نافه

بگذار تا برآید و افشان شود چو دود

با بوسه تو جانِ برآشفته ، از تنم

تهران ۱۵/۷/۳۲

هم باتو دردمندم وهم بی تو ای شگفت !
 این شعله چیست دردل آتش پرست من
 مست توام ، دریغ که بس چشم رشك و عیب
 هشیار و خیره ، بسته درین بزم دست من

زندانِ شکیم و میجویمت بمهر
 از پشت میله های جگرسوز هر نگاه

وز رخنه‌های روشن این دخمه، آشکار
می بینمت زشور نهان، تشنه بر گناه

آئین دیرباز در این انسِ روبروی
بنهاده بس جدار جدائی، میان ما
لب بستگانِ وادیِ رازیم و از نیاز
پیچیده در ضمیرِ بلاکش، فغانِ ما

میسوزم از شکنجه و سواس و شوقِ وصل
میراندم، که خیزم و افتم بدامنیت
با آرزوی تشنه کشم در برت بمهر
وز داغهای بوسه، گل افشان کنم تنت

ناگه درین میانه یکی دستِ ناشناس
میکوبدم بسینه که « بنشین بجای خویش »
مقهورِ پاسِ پنجه روئینِ رسم و شرم
سرمینهم بگوشه زندانِ سرایِ خویش

گرفتار

میلرزدم زهرِ گِ هوس ، استخوانِ سرد
 خون بازمانده در رگ و افسرده پیکرم
 قلابدها بگردن و زنجیرها بدست
 تب ، نابکام ، میکشد آهسته در برم

تهران ۴۲۵۷۲۲

چشمه‌ها جوشید و بستانها شکفت
 اشکِ شادی ریخت از چشمانِ من
 بادِ رسوا ، دامنِ افشان برگذشت
 بویِ گلِ پیچید در ایوانِ من

آبرِ غم در تیرگی بارید و رفت
 دل ، طراوت یافت زین بارندگی

خنده زد چون صبحِ نمناكِ بهار
باز بر من چهرِ پاكِ زندگى

تابِ گیسویِ اُمید از هم گشود
بسته شد بر چنگِ افسونکارِ من
شاخِ نیلوفر ، ز روزن سرکشید
نرم نرمك ریخت بر دیوارِ من

زنبقِ آسا ، تُرد و عطرافشان و مست
شعرِ شادابم دَمید از باغِ راز
بوسه زد بر نوکِ انگشتانِ گرم
نغمه ، از دل پایکوبان تابه ساز

غنچه در بازویِ ناز آلودِ یاس
با شکفتنهایِ اخترها شکفت
یاد او ، رقصان و عریان ، در خیال
خند خندان ، جلوه گر شد از نهفت

ساغریاد

آرزو ، چون نورِ رؤیاخیزِ ماه
گرم و خوش تابید بر اندام او
زلفِ بویا ، کرده افشان تا بدوش
صد هوس در جانِ بی آرام او

جام لب ، پُر بوسه پیش آورد و مست
دستِ سوزان حلقه زد بر گردنم
از نفسهایش که کوتاه بود و گرم
خون بگرمی شعله ور شد در تنم

بر نهادم چشم و خوشبختی گذشت
چون شرابی آتشین از کام من
کاش با آن بوسه ، تیری سینه سوز
میزدود از یاد هستی نام من

تهران ۳۲۷، ۳۲۸

برو ای مرد ! برو چون سگِ آواره بمیر
 که حیاتِ تو بجز لعنِ خداوند نبود
 سایه شوم تو جز سایه ناکامی ورنج
 به سرِ همسر و گهواره فرزند نبود .

ناشناس از همه بگذشتی و در ملک وجود
 کس زبانِ تو ندانست و روانت شناخت

سنگ ره بودی و جز نفرتِ خلقت نگرفت
چنگِ غم بودی و جز پنجهٔ مرگت ننواخت

کس ندانست ، که در پردهٔ هر خنده گرم
ناله‌ها خفته ترا ، ز انهمه اندوه دراز
کس ندانست که در ظلمتِ حرمان و دریغ
دشنه‌ها خورده ترا ، بر تنِ تبارِ نیاز

کس ندانست ، ندانست و نپرسید که چیست
آن هوسها که فرو خفته بروحِ تو خموش
آن دملها ، که روانِ تو بیازرده زدرد
آن عطشها ، که شکیبِ تو بیاورده بجوش

تشنه، ای بس که باغوشِ گنه رفتی و باز
آمدی تشنه‌تر از روزِ نخستین بکنار
همسرت، ناله بر آورد که: «ای اف بتوشوی!»
دلبرت ، چهره بر افروخت : «که ای تف بتویار»

ملعون

زن و معشوقه ... شگفتا که ازین هردو بَعْمُر
 کس بغمخانه تاریکِ نهادت نرسید
 این ، سراز رشک بگرداند و فغانت نشنود
 وان رخ از خشم بتابید و بدادت نرسید

وای بر حال تو ای مرد ! که در باورِ خلق
 آنچه مقبول نشد ، قصه جانسوزِ تو بود
 آنکه زد بوسه بهر درگاه و سامان نگرفت
 آتشین عشقِ سیهکامِ و سیه روزِ تو بود

تهران ۱۷۰۹۹۲ ۳۲

عطشِ عشق و نشاطِ می و نوشِ گنهی
نازِ کن ناز ، که زبندۀ این بزمِ گهی
مایۀ عمر منی ، سایه‌مکش از سربخت
که دلاویز تر از نورِ دلاویزِ مَهی
نازِ آن چشمِ سیاه تو، که با موجِ نگاه
پیشِ رازِ من و رازِ تو گشوده‌است ره‌ی

لبِ سوزانِ تو ، چون بشکُفد از بوسهٔ جام
 لبِ من جوی ، که لبریزِ هزاران گنْهی
 تکیه بر بازویِ عریان، چه زنی در برِ شمع ؛
 تکیه بر من زن و بی پرده نشین چند گهی
 بچه ماند ، تنِ رعنا ی تو در سوزشِ عود ؛
 مرمی پیکری از پشتِ حریرِ سیاهی
 زلف ، افشان کن و پیشِ آی، که در کشورِ حُسن
 خسرو آنست که برفرق ندارد کُلهی
 گفتم آغوش تو درمانِ کُندَم دردِ فراق
 آرزویِ سیاهی بود و اُمیدِ تَیاهی
 غمِ دل، چندتوان گفت به افشردنِ دست
 یا بخاموشیِ پرهیز و گریزِ نگهی
 مست بگریزِ شبی تار و بسروقتِ منِ آی
 تو که تابنده تر از ماه شبِ چهاردهی

تهران ۳۲۹۰۲۴

برمن ای همسرِ آزرده ببخشهای، که درد
 میشکافد دلم از یادِ پریشانیِ تو
 وه که میسوزم و پوزش بلباز رنجِ گناه
 بوسه‌ها میزنم از دور، به پیشانیِ تو

راست، می بینمت آن گوشه در آن خانه مهر
 اشکریزان، سرِ آشفته فرو بُرده به چنگ

واپسین عکسِ من از جایگه آورده بزیر
چشمِ تبار فرو بسته بران صورتِ ننگ !

تنِ رعناي زنی مات و گریزنده چو دود
هاله بفشانده بران چهره بیجان و خموش
« اوست ! این اوست که در وحشتِ آن غُربتِ سرد »
« دلِ نومید فریدونِ من آورده بجوش ! »

رعد میغرد و چون آه تو، با ریزشِ اشک
باد و باران بهم افتاده دران شامِ پلید
کودکان، خفته و گیسوی تو در پرتوِ شمع
سایه افکنده بر آن بسترِ بی جفت و امید

یاد من، همره بس خاطره چون غنچه زهر
میشکوفد به دلت از دلِ آن رنجِ سیاه
کیست این صورتِ حیرت زده در چوبه قاب ؟
شرمگین جفت تو، این همسر بد عهدِ تباه

واپسین چاره

ناسپاسی گنه آلود ، که باعشق تو باز
هر زمان تشنه آغوش نگاری دگر است
نا تراشیده ، بهم در شکنند پیکر مهر
که نه برگونه دلخواه و پسند هنر است

میکشی ناله دران خلوتِ سرد از سرِ درد
که « نزیبد بچنین خانه دگر بند شدن »
گر فرو باردش از طبعِ روان آبِ حیات
« مرگ باشد ، زن و معشوقِ هنرمند شدن ! »

باوَرَت نیست که یادِ تو به هر حال و دیار
شب چراغِ دلِ گمراه و پشیمانِ منست
بر من ای همسرِ آزرده ببخشا که چو موج
مرگِ من ، باز پسین چاره طغیانِ منست
تهران ۱۰۲۲، ۳۲

مرا بگریه چه میجوئی ۱۴

مرا بناله چه میخوانی ۱۵

امید خسته فرو مرده است

درین شبانگه توفانی ۱

به کینه اهرمن از هرسوی

گشوده دست تباهی را

زعرشِ غرقه بخون ، بر خاك
فكنده نعلِ الهی را

نه اختری که فرو تابد
به دیو لایخِ بیابانها
نه پیکری که شکیب آرد
به تازیانه بارانها

غریو باد سیه چون موج
گذشته از سر فریادم
در تنگِ تلخِ زمان ، چون بید
فکنده لرزه به بنیادم

برهنه پای و پریشان موی
گرفته نای و کبود اندام
چو سایه با تو همی پویم
نهان ز چشمِ تو در هر گام

سر نوشت

درین دم، این دمِ وحشت خیز

درین شب، این شبِ توفانی

مرا بگریه چه میجوئی ؟

مرا بناله چه میخوانی ؟

تهران ۱۳۱۱ر ۳۲

در و اشد و آن شاخه نیلوفرِ شاداب
 موجی زد و مستانه در آغوشِ من افتاد
 عطرِ نفسش ، بادمِ سوزانِ من آمیخت
 نقشِ دو لبش ، بر لبِ خاموشِ من افتاد

چالاک و هوسناک ، در آن بیمِ دلاویز
 چون سایه بلغزید بکاشانه رازم

برگردن من ، حلقه زد آن دست و برانگیخت
صد شوقِ کُنه از دلِ جوشانِ نیازم

مستانه ، دران خرمنِ گیسویِ گرانبار
سر بُردم و از شانه خزیدم به بناگوش
آن بویِ نهان داشت ، که با نَمِ نَمِ شبگیر
خیزد به نسیمی خنک از جنگلِ خاموش

در بستم و بنشستم و بنشاندنِ ش از مهر
تا خاطرِ غمدیده فروزم به نگاهش
مینافت دران گرمیِ دیدارِ دل افروز
برقِ عطش از مستیِ چشمانِ سیاهش

میخواستمش تشنه تر از کشته بی آب
با هر سرِ موئی که مرا بسته بتن بود
لختی دگر ، آن پیکرِ جانبخش و دل افروز
لب بر لب و ساغر زده در بستر من بود

آغوش

زلفش، گره افشان تر و پیچنده تراز دود
 بر بالشی من ریخته، آشفته و شبرنگ
 ما، چون دو نهال از بُنِ تاکی خوش و سیراب
 پیچیده دران کوششِ مستانه بهم تنگ

چون رنگِ گریزانِ شفق، هستیِ ما گرم
 یک لحظه فروزان شد و در یکدگر آمیخت
 وین روحِ گنهکار، دران لُزشِ پرشور
 موجی زد و با قالبِ گم کرده در آمیخت

تهران ۱۳۹۱/۱۱/۳۲

بر آسوده ، شب زنده داران زنوش
که خورشید سر برزد از بامِ تو
دران آتشین صبحِ افسانه فام
فسونی دگر داشت اندامِ تو

لب از جامِ دوشینه ، تر کرده مهر
بلبختند تابنده از شیشه‌ها

وزان شور و غوغایِ پیشین بجای
دلی مانده ، در چنگِ اندیشه ها

بیفسرده هر خنده ، چون اشکِ شمع
بپاشیده هر نغمه ، چون بویِ عود
تو در پیش آن روزنِ استاده مست
فرستاده بر مهرِ تابان درود

درافتاده بر بازوانت بناز
فروغی خوش از صبحِ نیلوفری
فروغی دگر ، برگریبانِ چاک
سبکرقص ، در کارِ بازیگری

گلوگاهت از پرتوی دلفروز
در خشنده چون شاخِ مریم بدشت
پیشیده زلف تو با پیکِ روز
ز دوشینه گویایِ بس سرگذشت

بامداد بزم

پرندی هوس بخش و زرتارونگز
 بتابیده بر ساقِ افسونگرت
 به زرینه استخرِ مواج روز
 شناور چوقو، مرمین پیکرت

من آن گوشه بیخواب و آشفته موی
 بگرمی فرو رفته در کارتو
 بران جلوه‌ها بوسه افشان زدور
 صفا کرده با صبحِ رخسار تو

تهران ۳۲/۱۱/۲۴

نیلی زنان، سپیدی آن چشمِ دل‌سیاه
 میگفت راز آن تبِ جانانه سوز را
 و آشفته گیسوانِ تو، بردوشِ نقره فام
 از رنجِ شب، بشکوه خبر بُرده روز را

لغزیده دلبران، رکابی زجامه خواب
 از شیبِ نرمِ شانه، ببازویِ دلکشت

بیخوابی شبانه ، مه آلود و نیمرنگ
میتافت همچو هاله زرخسار مهوش

نیلوفری قد تو ، دران موج درد و ناز
بر بستر او افتاده سبکبار و بی شکیب

تن شعله خیز و گونه شرر بار و دیده گرم
بس رنگ عافیت زده بر جان خود فریب

تا جان من نسوزد از آن رنج آشکار
پُر خنده کرده چون گل فر خنده ، روی خود
با شانه های عاج سر انگشت عشوه کار
سامان ناز داده به آشفته موی خود

دل ، زیر آن پرند سحر فام در گداز
لب ، گرم این فسانه که : « شاداب و سرخوشم »
در پر نیان روشن سو گند پرده سوز
بنهفته راز سینه که : « دریای آتشم »

بالین

خواندم دران نگاه، که دیدارِ من بمهر
 درمانِ نیلگونِ تبِ هستی گسارِ تست
 دانی تو خود حکایت آن عقده‌ها (دریغ)
 کز بختِ بد، بروزمن و روزگارِ تست

میسو ختم که مانم و بازویِ رسمِ و راه
 میراند از کرانه‌آن بستم که : « خیز »
 « آن وصل جاودان که دلت در هوایِ اوست »
 « زین عشقِ تشنه بر ندَمد جز به رستخیز »
 تهران ۳۲۱۲۱

ترا میجویم از بادِ سحرگاه
 ترا میجویم از یادِ فراموش
 مگر سوسو زند بر من دگر بار
 فروغی زان فروزان شمعِ خاموش

 سحرگاه بود و ما بیدار و بیتاب
 بدور افتاده از پیوندِ یاران

فرودِ خوابِ نوشینِ رفتهِ سرمست
به پیرامونِ ما ، شبِ زنده داران

زروزن ، پرتویِ خاکستریِ فام
فرو افتاده بر پیشانیِ نرم
تو در اندوهِ عشقی ، گرم و پرشور
رخِ سیمینه گلگون کرده از شرم

نیازی تشنه ، با نازی دلاویز
فروزان در فریبا چشمِ مست
زمن دوریِ کنان از رنجِ پرهیز
ولی در دستِ من دزدانه دستت

لبت سوزان و عشقِ آلود و نمناک
به نرمی بر سر انگشتم همی سود
رَهم میبرد و رهوارم نمی برد
دلَم میجُست و درمانم نمی بود

رنج پرهیز

سبك ، لغزیدم از شوقی هوس خیز
 میانِ بیم و بیتابی بسویت
 لبّت بر لب فشردم گرم و شاداب
 هزاران بوسه افشاندم برویت

فرو تابید بر ما صبح زرتار
 هنوزم تشنه بر کام توجان بود
 بیازیدم بسویت دستِ بیتاب
 ولیکن جنبشی در خفتگان بود

تهران ۱۳۸۲/۳۲

پندش مده ، که آن دل جوشنده از اُمید
 دیری است دیر ، تاشده بیرون زدست او
 پندش مده ، که راز فراوان شنیده است
 باجان تشنه از آبِ من گوشِ مست او

پندش مده ، که شعله این عشق پرده سوز
 تیغِ زبانه درآکشد بازبان تو

پندش مده ، که دیده بمن دارد از نیاز
گر گوشِ خسته بسته چنین بر لبانِ تو

پندش مده ، که آن بَر و بالای دلفروز
نیلوفر است و شانهٔ من تکیه‌گاه اوست

پندش مده ، که آن لبِ سوزان و بوسه خواه
گر بی‌گناه ما ند و خامش ، گناه اوست

پندش مده ، که صبحِ دلارای زندگیت
پندش مده ، که شعرِ خرامانِ شاعر است
پندش مده ، که گرمیِ آن چشمِ سرمه‌سای
الهام بخشِ چشمه جوشانِ خاطر است

اندرزِ بی‌امانِ تو ، گرم‌رهم است و نوش
بگذار تا بنالد و میرد بدرِ خویش
بگذار تا میانِ دو بازوی گرمِ عشق
سرخم کند بدوشِ گناهانِ سرد خویش
تهران ۳۲۱۳۲

در گوشه‌های آن ره قیراندود
 در خوشه‌های آن شب‌بارانی
 رنجی شکفت و رازدلی پر جوش
 سوسو زد از دریچه پنهانی

جانی زبان‌گشود و تنی لرزید
 دستی چشید گرمی دستی را

عشقی فشاند اشك و غمی نالید
مستی گرفت بازوی مستی ر

شب ، تیره بود وسایه ما برخاك
لغزیده نرم و درهم و دوشا دوش
فانوسهای زرد کهن از باد
گاهی بخیره روشن و گه خاموش

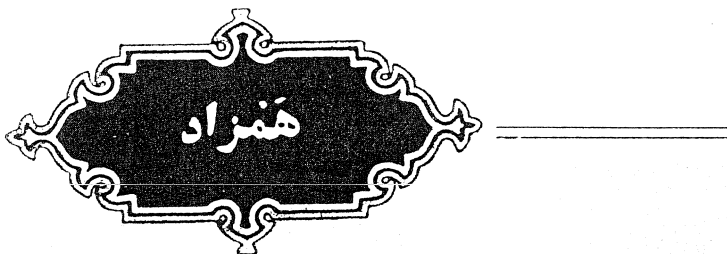
تاجی ، شگرف و دلکش و گوهر بار
بر تارك از نوازش بارانت
وز قطره های تك تك ناز آلود
بگذشته برق سوزن مژگان

پاشیده ، گردِ شبنمِ سحر آمیز
برجامه تو ، دستِ شبانگاهی
من با خرامِ نرمِ تو در هر گام
در کارِ هموردی و همراهی

سایه‌ها

تا پیش آن سراچه مهرافروز
 بُردم در آن سیاهیِ نمناکت
 تاکی بگوش تشنه نیوشم باز
 آن رازمانده بردلِ غمناکت !

تهران ۱۳۹۲ ر ۳۳

زدور افتاده یادی گرم و بیگاه
سرم گرم است و میسوزد گلویم
خدا را ! کیست این کابوسِ شبگیر
که بنشسته است گریان پیش رویم

مگر مرگ من است این سایه‌گز دور
بمن پیوسته آن چشمانِ خاموش

دهانش بسته ، چون رازی که نسال
نگاهش خفته ، چون یادی فراموش

خمار آلوده تر ، از کام پرهیز !
غبار آلوده تر از نقش اندوه !
فرو در کار من رفته است و بردست
سر پر استخوان بنهاده چون کوه

بچشم تیره میخواند هوسناك
دمادم شعر من از دفتر من
قلم دردست من لرزنده از بیم
وئی صد شور گویا در سر من

از آن منظومه ، پاسی مانده برجای
که خوابم میکشاند خسته درخویش
سحر و امیکنم چشم از تبی گرم
هنوز از فکر شبگیرم به تشویش

همزاد

شتابان ، می‌گشایم دفتر دوش
مگر جوشد بگرمی طبعِ زارم
شگفتا ! استخوانی دست‌کابوس
بپایان بُرده اُستادانه‌کارم

تهران ۳۲۱۲۵

لب فرو بند ، که پنهان شده چون بوسهٔ مار
 ای بسا نیشِ جگرسوز به دلداریِ تو
 لب فرو بند ، که از دشمنِ بدکاره ندید
 آنچه دید این دلِ آواره زغمخواریِ تو

لب فرو بند ، که درمخملِ سرپنجهٔ مهر
 ناخنِ گرمِ تو آماده قهر است و ستیز

نافه

لب فرو بند ، که لبخند دلارای فریب
آبِ افسون نزنند بر سر آن آتشِ تیر

لب فرو بند ، که این غنچه آلوده بزهر
به که در پرده فشانند پَرِ نَشْکُفته بَخاک

لب فرو بند ، که بر شانه من جز تو نکوفت
تیغِ دلسوزیِ سوهان زده بر دستِ هلاک

لب فرو بند ، فرو بند لب از نغمه مهر
کناچه از نرمیِ خویِ تو بمن رفت بس است !
بیش از اینم به هواداریِ بیهوده مسوز
که نه بیم ز گناه است و نه باکم ز کس است

دست بیگانه گرم در شکند پستِ امید
فارغم ، فارغم از چون تو و از خویشی تو
سر خود گیر ، که در پرده این یاری گرم
فتنه‌ها خفته بدامانِ بداندیشی تو
توران ۱۳، ۱۲، ۳۳

بتو پیوسته دل از وحشتِ شبهایِ دراز
 بتو پیوسته دل از تلخیِ دیدارِ شکست
 بتو ای نغمهٔ راز
 بتو ای غنچهٔ مست

بتو پیوسته دل آنجا، که نه آریاک و نه جام
 نتواند که رهائی دهد از خویشتم

بتو پیوسته دل آنجا ، که پی از جنبشِ درد
نیشِ پُرکینه فرو برده چوماری به تنم

بتو ای ساغرِ لبریزِ امید

بتو ای غنچه نیلوفرِ ناز

بتو پیوسته دل از ننگِ درنگ

بتو پیوسته دل از رنجِ نیاز

وه چه تبها ، که به شبهای گرانبار و خموش

غمِ دیرینه برانگیخت ازین جان تباه

منِ شوریده بیادِ تودرین کلبه تنگ

دلِ افسرده رها کرده به پندارِ سیاه

وه چه شبها ، که به بیغوله ناکامیِ سرد

پیشِ آئینه شکستم غمِ تنهاییِ خویش

دست برچانه ، در اندیشه تلخ ، از سردرد

رنگِ جاوید زدم بر رخِ رسوائیِ خویش

رنجِ مدام

بتو پیوسته دل از ظلمتِ روز

بتو پیوسته دل از محنتِ شام

بتو ای گنجِ مراد

بتو ای رنجِ مدام !

تیران ۱۴۱۴ ر ۳۲

بی من چه برتورفت در آن بزمِ نوش و ناز ؟
 بی من چه برتورفت در آن دامِ دانه سوز ؟
 بی من چه برتورفت که میکاهدم مدام ؟
 بی من چه برتورفت که میسوزدم هنوز ؟

بی من چه نغمه خواند در آن گوشه نرم نرم
 از سوزِ سینه دشمنِ دانا بگوش تو

بی من کہ لبِ گشود بنامت ؛ (کہ ننگ من ا)

بی من کہ بادہ ریخت بجامت ؛ (کہ نوش تو ا)

بی من کہ دیدہ بست بر آن ساقِ دایمِ دیر ؛

بی من کہ بوسہ داد بر آن دستِ غمگسار ؛

بی من کہ خیرہ ماند ، خدارا کہ خیرہ ماند

بر پیچ و تاب دلکشِ آن رقصِ عشوه بار ؛

دانم کہ پیشِ کوششِ آن جمعِ پر خروش

کاری نرفت از تو و پرهیزِ گرم تو

پرِ پر شد از وزیدنِ طوفانِ اشتیاق

با کامِ بسته غنچه شادابِ شرم تو

روزی گذشت بر تو و دور از تو نامراد

بر من چہا کہ دردِ این آشیانِ گذشت

آوخ کہ ہر نگاہ کہ بستند بر تو باز

چون میلہ ہایِ آتشم از استخوانِ گذشت

رشك

اينك منم درين شبِ اندوه واشكِ گرم

اينك منم درين تبِ جانسوزوياد تو

باز آ كه راز تيره آن بزمِ درد و داغ

بارشكِ سينه سوزِ كشم از نهاد تو

تهران ۱۴۱۴ ر ۳۲

گیروداری است درین جانِ غبارآلود
 پیچ و تابِی است درین مغزِ هوس پرداز
 گیر و داری، که ازین پس بکه بندم مهر !
 پیچ و تابِی، که ازین پس بکه گویم راز !

همه بیزاری و بیزاری و بیزاری !
 همه ناکامی و نادانی و رسوائی !

همه افسوس کنان از غم بیمهری !
همه اندوه بجان از تب تنهائی !

زندگی ، بسته بصد زنجیر
پای پوینده رهوارم
سرنوشت ، آمده همچون پُتک
به گران مغز شرربارم

دگر ، آن توش و توان رفته است
هوش رفته است و روان رفته است
آن فریدون جوان رفته است
که شود یار و کشد بارم

نه زیاران کهن ، کس که درین غوغا
سرشوریده نهم بر سردامانش
نه فروزنده آمیدی که درین سودا
دل افسرده کنم زنده به درمانش

هودج مرگ

بچه کارم من و زین بیش درنگم چیست ۱۴

ره صلح چه و ره توشه جنگم چیست ۱۴

غم نامم چه و اندیشه ننگم چیست ۱۴

بچه کارم که نمیدانم ۱۴

بچه کارم که نمیرانم ۱۴

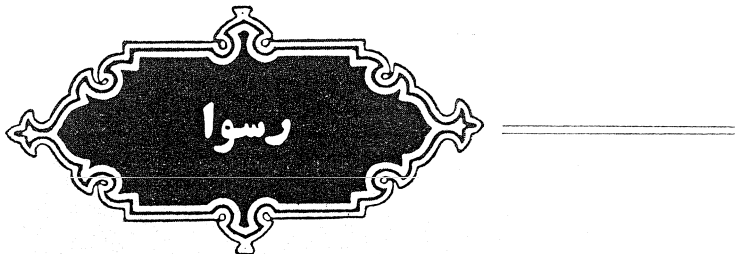
مرگ ، استاد که هان این توو این تابوت .

هودج کام تو بردوش که بر بندم ؟

چارتن باید و من — بیکسویی پیوند —

گویم : « اینک زن ناکام و سه فرزندم »

تهران ۱۳۱۵/۲۲

نامم فسانه گشت بنا کامی
 رازم شگفته گشت به رنجوری
 تاکی رسد چو تارگی خوشبوی
 دستم بر آن کمر گه زنبوری !

دور از تو ، باخیالِ هوس پرداز
 شادم به نقشبندیِ آغوش

وان زلفِ دسته دسته ، که ناز آلود
پوشیده بوسه گاه بناگوش

دور از تو ، با امید فریب اندوز
شادم بکنج تیره تنهایی
دردست ببقراری و بیزاری
سر مست خانه سوزی و رسوائی

دور از تو آن شبان سُبک پرواز
خوابی است پیش دیده بیخوابم
وان شمع نَغز شعله که می انگیخت
صد شور تازه از دل بیتابم

آن نغمه های دلکش کام افروز
آن خنده های روشن مهر انگیز
وان نوش نوشِ باده ، که می پیوست
دستم بدست گرم تو بی پرهیز

رسوا

زان‌کام و نازِ رفته ، هزاران یاد
 چون آتشم به سینه‌گل آفشان است
 وان شمع نیم سوخته اینک (آه)
 درمیزِ من بیادِ تو پنهان است

تهران ۳۲/۱۳/۱۸

به تلخ دشتِ روان ، (گردد بادِ سرکشِ یاد)
 بسانِ هر شبه بر خاست از نهانگه راز
 کشید دامن و از گورِ بی نشانِ اُمید
 غبارِ تیره بر افشاند پیشِ چشمِ نیاز

(ملالِ رفته) ز نوجان گرفت و (بومِ دریغ)
 کشید شیون و پَرزد بگردِ بام و درم

گذشت در دلِ تابوتِ روزگارِ سیاه
بدوش حسرت و حرمان (گذشته) از نظرم

(رمیده کرکسِ ناکامی)، از کمینِ گه آرز
شتا بِنَاك در آمدِ بیویِ طعمه بزیار
گرفت بانگ و خرامنده در حریمِ هلاک
به لاشهٔ دلِ افسرده بست چشمِ دلیر

(شکیبِ خفته) بجنبید همچو مارِ سیاه
که (سنگ و سوسه) از هم گشود چنبر او
زبانِ تشنه بر آورد و کامِ بسته گشود
شرنگِ کینه دویدن گرفت در سر او

(خروشِ فرصتِ گم کرده) از گذرگاهِ دور
بگوش خورد و فرو شد به پهنِ دشتِ خموش
ز کاروانِ تهی بارِ عمرِ رفته بیاد
طنینِ خسته ، در آورد خونِ بسته بجوش

پنهان سوز

بروی نطفه آئنده‌های تیره و تلخ
گشود بال و فرو خفت (سر نوشت سیاه)
هزار جوجه ، فرو برده نوک زخمه بی‌پوست
بی‌وی پرورش از خوشه‌های درد و گناه

(زبان لال پشیمانی) اوفتاده بکام
ولی هزار سخن در نگاه پر شررش
بسوگوارِ ناکرده‌های کرده بگور
بموج اشک ، فرو رفته‌گونه‌های ترش

(خرد) ز پشتِ قفس ، بیقرار و خسته مدام
کشد خروش که بی‌هجو رهائی خویش
ولی من از دلِ شبهای تیره با همه درد
خوشم به گشتنِ فانوسِ رهنمایی خویش

تیران ۱۸/۱۲/۳۲

بگریز ! ازین دیوِ تبهکارِ تبه‌کام
 بگریز ! ازین غولِ سیه روزِ سیه روی
 بگریز ! ازین افعیِ نیش‌آمده برِ سنگ
 بگریز ! ازین زنگیِ آتش‌زده درموی

پا درکش و بشتاب ز من کاین دل پر سوز
 بیغولۀ هول است و چراگاهِ نهیب است

وان آشك فروزنده كه در پایِ تو افتاد
قلب است و دروغ است و فسون است و فریب است !

بشتاب و بیندیش ، كه این عشقِ جگرخوار
دام است ، مبادا كه كُشد در بُنِ چاهت
بشتاب و بیندیش ، كه این یارِ فسونكار
مار است ، مبادا كه كُشد در خیمِ راحت

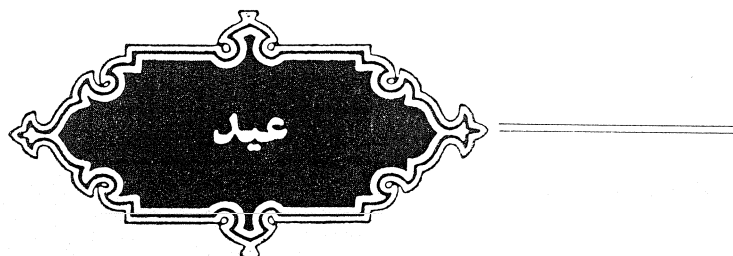
بگریز ! مبادا كه درین كلبهٔ خاموش
تقرین شده‌ای جان‌دهد از دستِ غمِ تو
بگریز ! كه این خونِ سیه فام و سبکجوش
ننگِ تو بُودَ ریزد اگر در قدمِ تو !

شعرمن اگر شعله كشد گرم و روان سوز
رشكت نبرد از دل و اشكت نگشاید
عشقِ من اگر مویه كند از بُنِ هر موی
در باورِ سردِ تو دمی بیش نباید

گلاویز

پا درکش ازین دخمه ، که سردابِ طلسم است
 پا درکش ازین ورطه ، که گردابِ نهنک است
 پا درکش و بگریز که خوشنامیِ پرهیز
 درپیش تو خود کامه ، به از ننگِ درنگ است

معشوق من ، اندر پیِ این رنجِ گرانبار
 مرگ است و بمن بسته کنون چشمِ تب افروز
 اندوه ! که ننواخت کسم روحِ سیهکام
 افسوس ! که نشناخت کسم عشقِ سیه روز
 تهران ۳۲۱۳۲۰

چون بومِ پَرشکسته ، درین عیدِ بی امید
 بنشسته‌ام به دخمه اندوهبارِ خویش
 بنشسته‌ام که « سال نو » آید ز در فراز
 وز دوش خسته ، در فکند کوله بارِ خویش

گیرد عرق ز چهره پوشیده از غبار
 بشکافدم بحیرت و بشناسدم درست

دستم بشانه کوبد و جنباندم که : « خیز ! »

« این پشته ، زادِ محنتِ یکساله راهِ تست »

« بس رنجِ گونه‌گونه که بر بسته دستِ بخت »

« در این شگفتِ بارِ امانتِ بنامِ تو »

« بس سرِ نوشتِ تیره که چون مارِ خوشه زار »

« بگشاده‌کامِ تشنه به امیدِ گامِ تو »

« پارینه رفت . . . بر کفِ من از سبویِ عمر »

« جامی بنا مرادیِ آینده نوش کن »

« سالی دگر بمان و درین انتظارِ تلخ »

« بر کامِ ناشگفته بحسرتِ خروش کن »

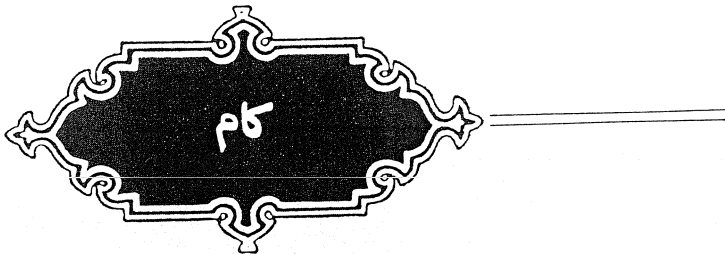
چون بومِ پر شکسته درین عیدِ بی امید

شادم که آفریده نگیرد سراغِ من

شادم که مرگِ تیره درین شامِ سُرْمه فام

بیرون کشد دو چشم و دمد بر چراغِ من

تهران نوروز ۱۳۳۳

هوسناك و بيتاب و آشفته موی
 در افتاده بر تختِ جادوی من
 شقایق نشان کرده از تابِ عشق
 به الماسِ هر بوسه بازوی من

بر آن سیمگون دستِ نسرینه پوست
 فرو هشته چون گویِ لغزانِ سرم

درا فکنده بر سان پیچنده مار
بصد شیوه ، در آتشین چنبرم

من از شهد هر بوسه آواره هوش
نفس بسته بر عطر آغوش او

چو بر لعلگون غنچه ، ز نبور مست
زبان سوده در کام پر نوش او

یکی نیلگون هاله ، شاداب و نرم
درا فتاده بر گرد چشمش به ناز
هنوزش در آن شور جانانه سوز
هوس بر گنه بود و دل ، بر نیاز

بجوشید و پیچید بر من به مهر
چو نیلوفری تشنه ، بر تآك مست
بیفشده سوزنده چهرم به چهر
بیاراست ژوئیده مویم به دست

کام

بدان شبنم انگیز گلبرگِ عشق
 در آمیخت با جانِ لِرزانِ من
 دران خیرگی ، برقِ چالاکِ بخت
 درخشید و گم شد ز چشمانِ من

تهران ۱۳۸۳

آن زرپرستِ مَرَدِ بخیلِم ، که دست چرخ
 بر بسته بس گلولهٔ زرّینِ بیایِ او
 و اندر خروشِ موجِ فسونبارِ سرنوشت
 افکنده خسته پیکرِ درد آزمایِ او

دریای تیره ، میکشَنش هر زمان بکام
 چون اژدری گرسنه ، که بیند شکارِ خویش

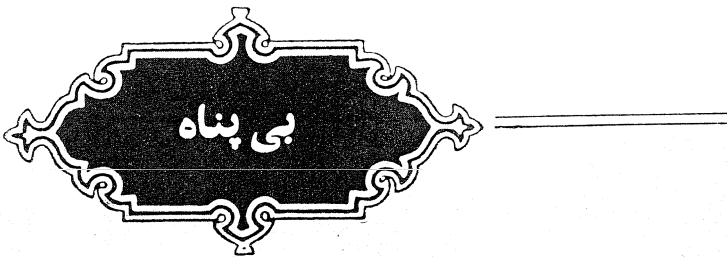
نی برگ آن، که سینه بکوبد بکوه موج
نی تاب آن، که دیده بپوشد ز بارِ خویش

نالان و خسته نای و گرانسنگ و بی شکیب
گم گشته در غریو کف آلودشیونش
وز ژرفنای ظلمت گرداب پُره راس
چنگال مرگ تیره بیفشرد دامنش

قارون صفت، بگنج گریزنده بسته مهر
دل پایکوب لذت و جان گرم اضطراب
بر نیلگونه پهنه دریای بی لگام
با هر تلاش خسته، فرو میرود به آب

آری من آن بخيلم و در گیرودارِ عمر
ز رینه گوی بسته بجان، کودکان من
گر بگسلم، چگونه زیم بی مُراد و مهر
ورنگسلم، بورطه فتد استخوان من

تهران ۱۳۱۳ر ۳۳

به ناپختگان ، چند جوشم بمهر !
 زروشدلان ، چندگیرم سراغ !
 هوس ، نامراد است و دل بی اُمید
 قدم ، ناتوان است و ره بی چراغ !

سخنها ، فرومانده در اشکِ گرم
 فغانها ، فروخفته در سوزِ آه

خدارا ! بگوش که خوانم سرود ۱۴

خدارا ! بسوی که آرم پناه ۱۴

ازین آشنایان (دریغا دریغ)

یکی با دلم آشنائی نداشت

زبانم ، زبانِ خدا بود وخلق

وقوفِ زبانِ خدائی نداشت!

ازین آشنایان (دریغا دریغ)

نکشید کس جز به آزار من

چو تیراز دلم خون نشان ، پرکشید

بر آسود از ننگ دیدار من

کنون ، درسراشیبِ لغزانِ عمر

منم باز و تشویشِ این پرتگاه

خدارا ! بهر که بندم امید ۱۴

خدارا ! بسوی که آرم پناه ۱۴

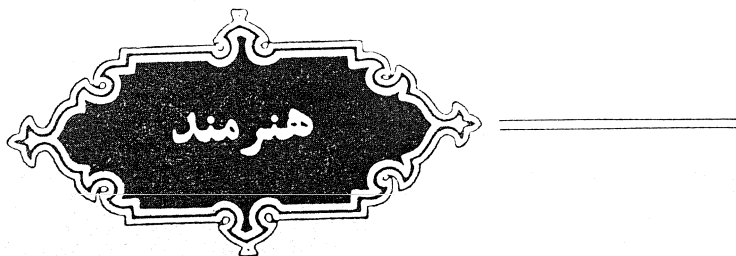
تهران ۳۳۲۲۰

معرفت نیست ، درین معرفت آموختگان
 ای خوشا دولت دیدارِ دل آفروختگان
 دلم از صحبتِ این چرب زبانان بگرفت
 بعد ازین ، دست من و دامن لب دوختگان
 عاقبت ، بر سرِ بازارِ فرییم بفروخت
 نا جوا نمردی این عاقبت اندوختگان

شرمشان باد ز هنگامه رسوائی خویش
 این متاع شرف از وسوسه بفروختگان
 یار دیرینه ، چنان خاطر م از کینه بسوخت
 که بنالید بحالیم ، دل کین توختگان
 خوش بخندید رفیقان ! که درین صبح مُراد
 کُهنه شد قصه ما تا بسحر سوختگان

تیران ۳۳۳۳

فریدون توئی ! شادمانم که بخت
 برآورد کامم بدیدارِ تو
 فرو رفته ام ای بس اندیشمند
 به جوشنده گردابِ گفتارِ تو

چه شبها ! که بشکفته لب‌ریزِ مهر
 سرودِ تو در گوشِ خاموشِ من

چو بگشاده‌ام آتشین دستِ شوق
تهی بوده جایث در آغوش من

چه شبها ، که بشکسته‌ام نیم‌خواب
سیه زلفِ آشفته بر دفترت
نگه ، ننگِ ننگان و دل ، تشنه‌کام
به زینده اشعارِ جان پرورت

چه شبها ، که نادیده ، سرمستِ یاد
بجوشیده‌جانِ تو با جانِ من
سبک ، سایه افکنده بارقصِ شمع
بشعرِ تو ، انبوهِ مژگانِ من

فریدون توئی؟! وه چه نغز است و گرم
بکارِ هنر ، طبعِ جادویِ تو!
خوشا بخت آن خسته ، کز تابِ عشق
نهد شرمگین ، سر برانویِ تو

هنرمند

فریدون منم آری ... آن بسته نای

که خم گشته بردار هستی سرش

هنر ، پرتوافشان چو زرینه تیر

فرو مانده ، در نیلگون پیکرش

تهران ۲۲۵۳۳

نخستین زنگ شبگیرم بر آشفست
 که دل سرمستِ یادی جانفزاد بود
 گرفتم (گوشی) از جا ، سرد و بیزار
 خدارا ! آن صدای آشنا بود!

بنام خوانند و موجی کهر با خیز
 سبک جنبید و از جانم گذر کرد

در آن آهنگ شیرین ، آتشی بود
که تا بنیاد لرزانم اثر کرد!

دلَم کو بید و مَهری استخوان سوز
شرار اشتیاقم در تن انگیخت
هوس ، با خون جوشانم سفر کرد
امیدی گرم و سوزان درمن انگیخت

سخن ، از دور میلغزید و میتافت
نیازی تشنه از گفتار جادوش
نیازی ، چون مکید نهایی لبخواه
نیازی ، چون گشود نهایی آغوش

پیام دلکش ، چون نغمه مهر
هزاران بوسه در هر زیر و بم داشت
پریشان از جدائیهای بسیار
دلی آزرده از بیداد غم داشت

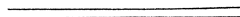
تلفون

گشودم لب ، که گویم پاسخی چند
مگر نامحرّمی زان خانه بگذشت
صدا بگسست و آن (هنگامه پرهیز)
درودی گفت و هشیارانه بگذشت

میان وصل و هجران ، برزخی بود
که با آن تارِ لِرزانِ بستگی داشت
سری در گوشِ دل افسانه میخواند
سری با آن لبانِ پیوستگی داشت

فرو مُردم ، کزان نشکفته پیوند
شکنجی تازه داد آن دلفروزم
نه بامن بود ، تابوسم لبش ، آه
نه دورازمن ، که با یادش بسوزم

تهران ۱۰۸۰۳۳

نگو نبخت ضحاکِ جادو منم
 عصبهای پیچنده ، مارانِ من
 دل از کینه سرشار و کام از شرنگ
 کهن گشته با روزگارانِ من

چواز نایِ افیون ، بر آرم خروش
 برقصند با نایِ افسونگرم

بصد جلوه ، چون تابِ گیسویِ دود
کشایند و پیچند در پیکرم

چنان گرم جنبند و چالاک و نغز
که دل خیره گردد به دیدارشان
تو گوئی که آن خویِ مردم‌ستیز
فرو خفته در چشم بیدارشان

چو بر گیرم از نایِ شورنده ، کام
عرق ریز و بیجان و برگشته رنگ
در آن سهمگین رقصِ افسانه‌وار
بتازند بر هستیم بیدرنگ

گرفتار خویشم من ، آوخ که نیست
یکی کاوه تا بفشرد نایِ من
فرو کوبد آن پتکِ روئینه سای
به پیچیده پیوندِ پی‌هایِ من

تهران چهارشنبه ۱۰/۱۱/۳۴

کیفرِ من بین ، که آشکاره نشسته است
 تند و غضبناک و سرگران بکنارم
 دوزخ من بین ، کزان دو چشمِ تب افروز
 گرم فرو برده در لهبِ شرارم

لانه من بین ، که همچو لانه عفریت
 هولِ دمامد فکنده برزن و فرزند

لابۀ من بین ، که همچو لابۀ ابلیس
بی اثر افتاده در حریمِ خداوند

باور من بین ، که هر که شعبده انگیخت
رنگِ حقیقت زدم به رنگِ فسونش
باور من بین ، که چون فرونی من دید
نطفۀ صدکینه بسته شد به درونش

همنفس ای همنفس ! گمان توام سوخت
بس کن ازین شکوه های تلخِ روانساز
دانمت این گیرو دار بیهده از چیست
هسته این خشم تیره ، شعر من است آه...!

سوزِ منست این چکامه های غم آلود
بود من است این ترانه های دلاویز
مغزِ پلیدم ، بکامِ تشنه فرود آر
تا نکشم رنجِ گُفت و محنتِ پرهیز

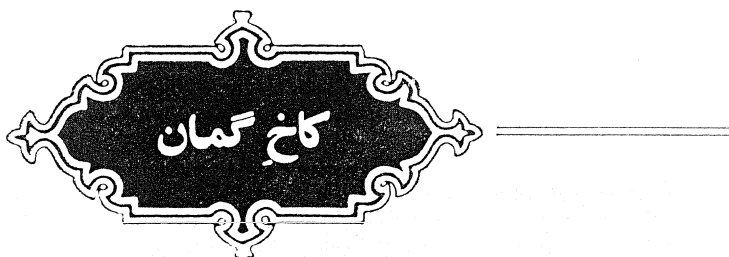
بهار ۱۳۳۵ تهران

خون میخورم از طعنهٔ اغیار و بسم نیست!
 صد شکوه بدل دارم و یک همنفسم نیست
 لؤلؤ صفت ، اندر بن این بحر سبکجوش
 میغلتم و بر موجِ گران ، قدرِ خسم نیست
 خودکامه رفیقان تنک حوصله ، رفتند!
 صد شکر ، که دیگر سریاری به گسم نیست

روزی ، هوسم کامِ دل از عشقِ بُتان بود
 هست اینهمه امروز ، ولیکن هوسم نیست
 بس زخمِ نهان دارم از آن رازِ جگرسوز
 آوخ که بر آن مرهمِ جان ، دسترسم نیست
 کی واشود این عقده که درششدر تقدیر
 افتاده چنانم که ره از پیش و پسم نیست
 آخر به اسارت ، دلِ حسرت زده خو کرد
 شادم که دگر یادِ گریز از قفسم نیست

تیران ۶ ر ۳۵

میکاودَم این زخمِ روانسوزِ روانگاه
 میکاهَدَم این خشمِ سبکجوشِ سبکسوز
 میسوزَدَم این یادِ هنرِزایِ هنرِ سَای
 میسَایَدَم این رنجِ شبِ افزایِ تبِ افروز

میکاهیم و دیرِیست که پیچانِ و غضبناک
 هر تارِ عصب ، خفته چوماری به درونیم

می پیچم و دیری است که در چنبرِ پرهیز
و سواسِ گنه ، پنجه فرو برده بخونم

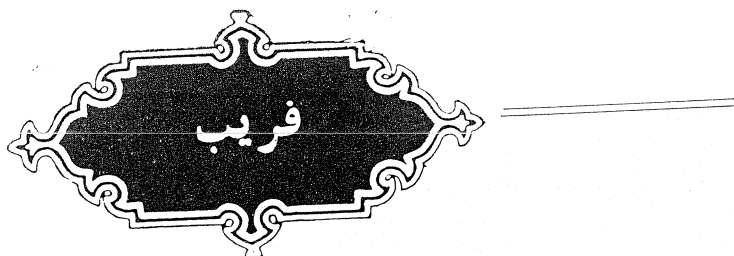
آن زخمی گلبلانکِ غروبم، که بجز باد
بر شیونِ دورم نشتابد به سراغی
شب ، میزنم رنگِ فراموشی و کس نیست
تا در بُنِ گورم بسپارد به چِراغی

دردوزخِ بس رنجِ نهان ، تا بسحرگاه
میتابم و جز رنگِ سرشتم گنهی نیست
ای بومِ سیه ! بر سرِ این لاشه فرود آی
کاین جمجمه را دیده حسرتِ برهگی نیست

عمری بعبث راندم و هر نقشِ دلاویز
بی پرده چو دریافتمش ، نقشِ خطا بود
جز مرگ ، که یکتا در زندانِ حیات است
باقی همه دیوارهٔ دروازه نما بود

کاخ گمان

افسوس ! که آن کاخِ گمان پرورِ شبگیر
 بر ناشده ، باخفتنِ مهتابِ فرو ریخت
 لبخندِ بلورینِ تو نیز ای گلِ پندار!
 یادی شد و چون زنبقِ سیرابِ فرو ریخت
 تهران پاییز ۱۳۳۵

رفیقِ یکدلّه ، غمخوارِ یار باید و نیست
 فغان ! چهاکه درین روزگار باید و نیست
 دگر فریبِ کهنِ دوستانِ بهرزه مخور
 که این شرابِ کهن ، بی خمار باید و نیست
 فروختندم و ناقوسِ بسِ علاقه زدند
 وزین فضا حشاشان ، ننگِ و عار باید و نیست

چراغِ تجربه‌افروز ، زانکه در برِ عقل
 نشانِ بدِ منشان ، آشکار باید و نیست
 قرینِ حیرتم از چشمِ گرمِ باورِ خویش
 که گاه شعبده ، بینایِ کار باید و نیست
 هنرِ نمودم و غافلِ شدم زرنجِ حسود
 که در حریمِ منشِ اعتبار باید و نیست
 کنونِ جفاکشِ پروردگانِ خویشتم
 که شرمشان برِ پروردگار باید و نیست
 ادبِ نماند و فضیلتِ نماند و دردِ نماند
 مدارِ نقدِ سخن ، بر عیارِ باید و نیست
 مگر به زلفِ تو آویزم ای (امیدزوال !)
 که رشته‌هایِ دگر ، استوارِ باید و نیست

تهران ۳۵۸۲۷

این شعر به آقای دکتر محمد قریب
پزشک معالج خانوادگی تقدیم شده

فردا که افتخار و سعادت از آن ماست
 مخلوقِ کار و کوششِ نو باوگانِ ماست
 اینان ، شکوفه‌هایِ اُمیدند و بی اُمید
 تاریکتر ز دودِ سیاه ، دودمانِ ماست
 تا این شکوفه بشکفتد از شاخسارِ عمر
 ای بس بالای خفته ، که بر آستانِ ماست

افزایش بکاهشِ ما گر چه اندر است
 این کاهشِ آرزویِ دل بی امانِ ماست
 تا چهره بر فروزد و قد بر کشد چو تیر
 از غم شکسته قامت همچون کمانِ ماست
 صد وای اگر در افتد و پهلوی نهد ز درد
 پنداری آن لہیبِ تب از استخوانِ ماست
 یا خود ، هر آن شکنجه که در قصدِ جان اوست
 پیچنده اژدری است که در قصدِ جانِ ماست
 آن دم ، نه صبر ماندمان ، نی قرار و هوش
 مانا ، که گشت چرخ و فلک بر زبانِ ماست
 چون زخمگین پلنگِ خروشنده ، بی درنگ
 بیرون جہیم اگر چه بکوه آشیانِ ماست
 گوئیم «هان درین دل شب بیگمانِ طبیب»
 آتش نشانِ هستیِ آشفشانِ ماست
 تا بسپریم آن ره پیچانِ بصد نیاز
 داند خدایِ ماکه چه اندر گمانِ ماست

کودکان ما

بر در ز نیم و در چو گشاید بیک نگاه
 خواند هر آنچه از غمِ دل بر زبانِ ماست
 کوشد بلطف و رونهد از مکرمتِ بسراه
 آنسان که گوئی از دل و جان همعنانِ ماست
 لب ناگشوده از پی افسوس و اعتذار
 خندد، که این عبادتِ روز و شبانِ ماست
 القصه آن پزشکِ توانایِ حق پرست
 بختی دگر چو رحمتِ حق در میانِ ماست
 آری طبیب اگر ننماید علاجِ درد
 فردا تهی ز نورِ سلامتِ جهانِ ماست
 بافندگانِ خرگه دنیایِ دیگرند
 این کودکان که بر سرشان سایبانِ ماست
 تهران ۱۰۶۰۳۵

کهنه در دیست ، بخود کرده گرفتار شدن
 دم فرو بردن و غم خوردن و بیمار شدن
 دوست جویان ، بطلسّمت بالاخیز حیات
 زار و حرمان زده در چنبر اغیار شدن
 تب صد بوسه بجان داشتن از رنج نیاز
 بعثت در پی شیرین لب پندار شدن

بینش آموختن از پرتو ادراکِ ضمیمه
 وانگه از وسوسه ، روشنگر اسرار شدن
 پی پروردنِ طفلی دوسه (شرمنده زمرگ)
 سنگِ قلادهٔ این عُمرِ جگر خوار شدن
 جاودان ، ضربتِ یارانِ کهن خوردن و باز
 بهر مقصودِ خسان ، مرکبِ رهوار شدن
 سنگِ صیقل زدنِ القصه بشمشیرِ حسود
 پس ، بدان تیغِ خود آورده نگونسار شدن
 همه سهلست ، دریغِ از منِ خشکیده سرشک
 که نیارم دگر از گریه سبکبار شدن

تیران ۱۹۷۹ر ۳۶

کاف رحمت خوانمش تصغیر چیست ؟
(از مثنوی مولوی)

دخترک ای دخترک ای دخترک
رندکِ هشیارکِ افسونگرکِ
مستک و سرمستک و شنگولکی
شنگک و شیطانک و سنگین سرک
ماه منی ، ماهکِ نسرینه پوش
یار منی ، یارکِ سیمین برک

با مَنَكْتِ مِهَرَكِ پَنهَانَكِ است
 ظاهر كَش گرچه كَنِی كَمْتَرَكِ
 عاشقَكِم بر تو ، بصد سوز و ساز
 شایقَكِم بر تو ، بصد باورَكِ
 حسرتِ آغوشِ تو دارم هنوز
 خوانده كَلَامِی دو ازان دَفْتَرَكِ
 یاد كِی از رازَكِ دیرینه كن
 رازَكِ شیرینَكِ جان پرورَكِ
 كوششِ پُر جوشِ لبی تشنه كام
 گرمِی جانسوزِ تبی دَلبرَكِ
 نغمه بیابان نرسید ای عزیز
 نیم دگر ماند و غمی دیگرَكِ
 سازِ شوینِ ماند و هزاران سرود
 رازكهن ماند و تو گل پیکرَكِ
 رَحْمَكِی ای شاهكِ مسکین نواز
 لطفَكِی ای میرَكِ نام آورَكِ

افسونگرک

زان لَبَكَم بوسه شوق آرزوست
 بوسه سوزنده تر از آذرك
 راست بگويم ، همه شب تا بصبح
 جای تو خالیست در این بسترک
 این من و این لغزش انگشت ناز
 آن تو و آن ساقک چون مَرَمَرک
 خوشترک است این تنِ چون برف و عاج
 فارغ از آن جامه و آن زیورک
 شوخک و شنگک شو و زن بیهراس
 تکیه به آغوشک من یکسرک
 تا چو یکی خرمَنِ جانبخشِ یاس
 در کِشمت در خَمِ این چنبرک
 چنبر من بازوی عشق است و ناز
 نرمک و پیچنده تر از اژدرک
 الغرض ، ای شوخکِ آسان‌گریز
 الغرض ، ای عُمَرکِ چون صرصرک

مویکم از فرقتِ آن روی و موی
 شد همه کافورک و خاکسترک
 گر ندهی کام دلم بیدرنک
 روز جزا در بر آن داورک
 دامنکت گیرم و پیچم ز مهر
 بر تو چنان ساقه نیلوفرک

تهران ۳۶۷۲۸

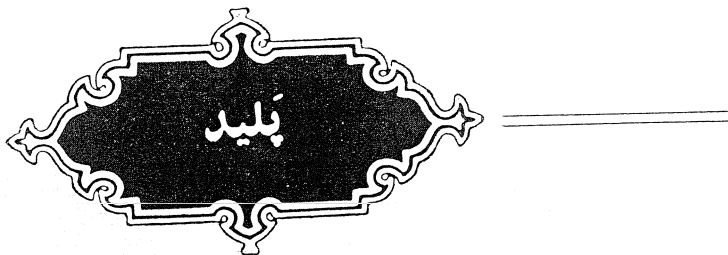
« ذَا مَا جَنَاهَ أَبِي عَلَيَّ وَمَا جَنَيْتُ عَلَيَّ أَحَدٌ »
 من از گناه پدر رنگ هستی گرفتم و خود
 دست بدین گناه نیا لودم .
 « ابوالعلاء معری »

چیست بازیگرِ بیهوده شدن^{۱۹}
 به (گناه پدر) آلوده شدن^{۱۹}
 زیر این یوغِ گرانبارِ حیات
 سر فرو بردن و فرسوده شدن^{۱۹}
 عمرِ چو نان رَه و ما رهگذریم
 تا بکی در رَه پیموده شدن^{۱۹}

بودِ ما ، چیست درین چرخ کبود ؛
 تا در اندیشه نابوده شدن
 آسیا را خبر از دانه می‌پرس
 کارِ آن گشتن و این سوده شدن
 جاودانه است جهان ، گرچه مدام
 کاستن گیرد و افزوده شدن
 این منم باتو، که میبایدمان
 دودمان هشتن و از دوده شدن
 سخت شرمندهام از ننگِ درنگ
 ای خوشا مُردن و آسوده شدن

۱۹۱۰/۳۹۱ فا

جان ، از درنگِ روز و شبانِ فرسود
 دل ، خسته ماند و کارِ فرو بسته
 لیک آن اُمیدِ تلخ و سیه باقی است
 در سینه ، همچو خنجرِ بشکسته

در دیوِ لَاحِ هستیِ من ، رازی است
 جانبخش و دردِ پرور و پنهان سوز

من زنده بر نهفتنِ آن رازم
با صد هزار داغِ گریبان سوز

لب ، بسته‌ام چو زخمِ کهنِ کاین راز
در کامِ تفته در نکشد باز
رو ، کرده‌ام تَرش که نیاویزند
کاوشگران به خشمِ سبکتازم

خورشید را به خلوت من ره نیست
تاریکی است و سردی و گمراهی
بیمارم از غروبِ شفق پیوند
بیزارم از فروغِ سحر گاهی

مَرَكِ آشنای دردِ خودم ، هر چند
با زندگان به همهمه در جوشم
پرهیز از پلیدی من ! پرهیز
من با اُمیدِ مرده هماغوشم !

شیراز ۳۹۱۰۲۳

کار از تو ای اُمیدِ عبث پیوند
هرگز نرفت ، جز به گرانجانی
از یاریت به تجربه بیزارم
ناکامی است و رنج و پشیمانی ۱

زیباست گیسوان تو چون خورشید
هر چند سایه گستر و شبگون نیست

لیک این شکسته چنگِ فریب آهنگ
در خوردِ نغمه های فریدون نیست

هر گاه ، که زخمه بر تو در افشاندیم
از هم گسیخت رشته زرتارت
خون ، در رگت چگونه توانم ریخت
تا بشکنم سکوتِ گرانبارت ۱۹

با شورِ من ، که رنجِ خدا سوزاست
هرگز نکرد بانگِ تو همکاری
شادی فرایِ عشرتِ خامان باش
غم را چکار باتو و غمخواری ۱۹

گوش از دروغِ گرم تو لبریز است
وان دلنواز وعده پُر جادوت
هر چند در لفافِ زر آندودی
تابوتی ای اُمید کهن تابوت

شیراز ۳۴/۱۰/۳۹

مکن تازه داغیم ، که از گشت بخت
 دل آن مهربان یارِ دیرینه مُرد
 خدارا ! از آن دُرد پروردِ عشق
 چگویم : که خون گشت و در سینه مُرد

سیه کاهه جان داد و جز من (دریغ !)
 کسش خلوت افروزِ بالین نبود

بآئین کجا میرد آن خسته مهر
که خود روزگارش بآئین نبود

تبی داشت بر جان، که چون داغ ننگ
همی سوخت در چنگ خاموشیش
مگر یاد یاری به شبگیر مرگ
شرر می کشید از فراموشیش

(امید) آنچنان زرد و افسرده بود
که در دخمه، فانوس کاهیده شمع
نه بادی، که بنشانندش دود آه
نه یادی، که باز آردش پیش جمع

در آن دوزخی نور و حشت سرشت
من افتاده بر پای رنجور خویش
مپرس از من این راز غمگین، مپرس
که دل مُرد و پوسید در گور خویش

فسا ۳۹، ۱۱۴

در نیمراه عُمرم و یارانِ نیمراه
 چون دزدِ کام دیده پراکنده از برم
 غمناک و بی‌امید و کم‌آمیز و دیر جوش
 در انتظارِ ضربتِ یارانِ دیگرم

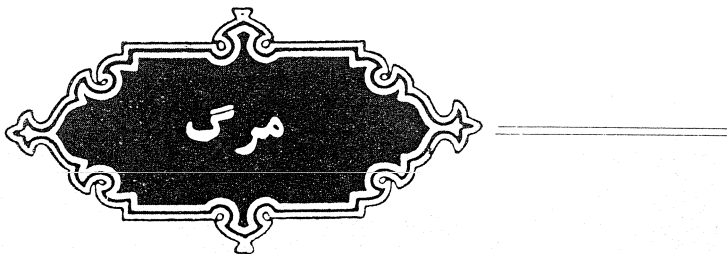
دانم دگر که در پسِ آن خنده‌هایِ مهر
 گر هست جز سپیدیِ دندانِ کینه نیست

د انم دگر که پنجه گرگان توبه کار
مرهم گذارِ خاطر و غمخوارِ سینه نیست

د انم دگر که چون زر و زن سایه در فکند
پاکیزه سیرتان بتر از جانور شوند
د انم دگر که بر سرتاراج نام و جاه
یاران رسته دشمن بیداد گر شوند

د انم حدیث چرب زبانون خود فروش
د انم حدیث یار فروشانِ خود پرست
د انم فسونِ راست نمایانِ کج نهاد
د انم فریب کار گشایانِ چیره دست

د انم ، ولی چه سود که اندرز روزگار
چون پند پیر و صحبت آموزگار نیست
تا روزگار تجربه آید بسر (دریغ)
عفریت مرگ خنده زند :
«روزگار نیست!»

وای ! باز این سایه آمد تا در آویزد بجانم
 دست ساید بر تنم بر خاک ریزد استخوانم
 تن بآبری تیره پوشیده است و چشمش درسیاهی
 میدرخشد چون فروزان مشعلی در دیدگانم
 خواب میپاشد بچشمم ، تا بکُود هر دو چشمم
 سحر میبارد بجانم ، تا فرود آید بجانم

کینه دیرین نهان کرده است و میخواند بخویشم
 پنجه خونین بخون شسته است و میجوید نشانم
 دل ، ز قهر آکنده تانوشد چو جادوئی زخونم
 لب ، بزهر آلوده بوسد چو عفریتی دهانم
 سایه مرگ است این ، مرگ من است این سایه کامشب
 همچو جعدی نوحه خوان ، پرمیزند بر آشیانم
 و آی یاران و آی ! نزدیک آمد و نزدیکتر شد
 ایستاده است اینزمان ، چون دشمنی بر آستانم
 هان برانیدش که کند از ریشه بنیاد حیاتم
 هان بداریدش که برد از سینه قلب خونی نشانم

و آی ! جانم رفت و «نیمای من» امشب بی پدر شد
 بی پدر شد امشب این رخشنده مهر آسمانم
 ماند در خردی «فریبای من» و این بخت و ارون
 آنقدر نگذاشت ، کاین گل بشکفت از بوستانم

مرك

آه ! سنگینم خدا را کیست بر نعشم که اینسان
 میدهد در این شب تاریک وحشت را تکانم؟
 این «مهین» است؛ اینکه زاری میکند اینسان بمرگم؟
 این «مهین» است ؛ اینکه اینسان مینهد لب بر لبانم
 مایهٔ عمر من است این زن ، که آشفته است مویش
 کوکب بخت من است این زن ، که دارد در میانم

.....

وای برخیزید ! تابوت آمد و خورشید سرزد
 در کفن پیچید و بردارید جسم ناتوانم
 خیز و چشمانم فرو بند ای «مهین» چشمی که دیشب
 بر تو میافکندم از شادی ، که بینی شادمانم
 گور کن بر گور استاده است چاکتر خدا را
 پنبه ام در گوش کن تا بسپرد در خاکدانم

.....

آه ! گورستان هویدا گشت و گور من عیان شد
 تا کشد در کام و بر پیکر نهد بند گرانم

خاك ميپاشند و ميخوانند همراهان بنامم
 آشك ميريزند و ميريزند گل بر آشيانم
 سينه‌ام سنگين شد و تاريك شد يكباره چشمم
 دوستان رفتند و رفت از ديده سرو بوستانم
 رفت «نيماي من» و سرگرم بازيهاي خود شد
 تا بجويد شامگاهان ، چون دگر روز از جهانم
 بيخبر ، كامشب نخواهد يافت ديگر در سرايم!
 بيخبر كه شب نخواهد داشت جا برز انوانم!
 ميزنم فرياد ، تا باز آيد و بازش بينم
 ليك خواهش ميشود در گور وحشت ز فغانم
 «آي نيما آي ! ... با با رفت ... با با كرد لا لا
 آي نيما آي ... با با ... مُم ... رُ ... دُ» ميگيرد ز بانم

شوش ۱۹۱۱ر ۲۵

مشخصات فنی چاپ «نافه»

چاپ اول

تعداد چاپ : سه هزار نسخه

تاریخ شروع به چاپ : آذرماه ۴۱

تاریخ انتشار : بهمن ۴۱

چاپ زندگی : خیابان فردوسی

تلفن ۳۵۵۵۳

مدیر چاپ و رنگی رو جلد :

یوسف میرزائی

صفحه بند : آصف بهرامی

حروفچینی و اعراب : علی جمالی

جلد زرکوب و صحافی از : مهر آئین

گراورها و نقاشی روی جلد از :

آتلیه پارس

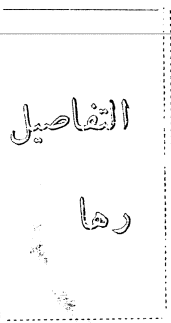
دستور چاپ و طرح از : ۱ - م

لطفاً قبل از مطالعه «نافه» لغزشهای چاپی زیر را

تصحیح فرمائید :

صفحه	سطر	نادرست	درست
۲۲	۲	بدنامی رسوائی	بدنامی ورسوائی
۲۹	۲	کمانی	گمانی
۴۸	۸	دَمید	دَمید
۵۷	کلیشه	لبریز نگاه	لبریز گناه
۶۳	۱	ببخشهای	ببخشای
۶۵	۷	گر	«گر
۹۹	۶	نکشد	نکشد
۱۱۶	۲	آن آتش تیز	این آتش تیز
۱۴۳ تا ۱۴۵	-		بجای پرانتزها، گیومه
۱۴۴	۱۳	بیاد	بیاد
۱۶۰	۸	برگرد	برگرد
۱۸۵	۲	نامحرمی	بیگانه‌ای
۱۹۷	۵	تنک	تُنک
۲۰۸	۱۱	(امیدزوال !)	« امیدزوال »
۲۱۳	۱۱	خرگه	خرگه

دو کتاب :

از همین شاعر منتشر شده است

